

SZKOLNY PROGRAM PROFILAKTYKI
przeciwdziałania zachowaniom agresywnym
SZKOŁY PODSTAWOWEJ Z ODDZIAŁAMI INTEGRACYJNYMI NR 1 W SOPOCIE
na rok szkolny 2016/2017

Wprowadzenie

Program profilaktyki Szkoły Podstawowej nr 1 w Sopocie jest elementem Statutu Szkoły i wraz z programem wychowawczym stanowi podstawę realizacji działań wychowawczo-opiekuńczych i profilaktycznych. Głównym założeniem programu jest zapobieganie ryzykownym zachowaniom oraz interwencja na niepożądane zjawiska i zachowania uczniów.

Program ma wspomagać wychowawczą rolę rodziców, dostarczać wiedzy na temat przestrzegania norm społecznych oraz przygotować uczniów do życia jako ludzi odpowiedzialnych za swoje zachowanie. Realizacja programu przewidziana jest na rok szkolny 2016/2017.

Podstawy prawne działań profilaktycznych w szkole:

1. Konwencja o prawach dziecka Art 3, 19 i 33.
2. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Art. 72.
3. Ustawy i rozporządzenia:
  - Ustawa o systemie oświaty z dnia 7 września 1991 r. (Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572 z późn. zm.).
  - Ustawa o postępowaniu w sprawach nieletnich z dnia 26 października 1982 r. (tekst jednolity – Dz. U. z 2002 r. Nr 11, poz. 109; z późn. zm.).
  - Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 stycznia 2003 r. w sprawie szczegółowych form działalności wychowawczej i zapobiegawczej wśród dzieci i młodzieży zagrożonej uzależnieniem (Dz. U. z 2003 r. Nr 26, poz. 226).
  - Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie z dnia 29 lipca 2005 r. (Dz. U. Nr 180, poz. 1493).
  - Ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii z dnia 29 lipca 2005 r. (Dz. U. z 2005 r. Nr 179, poz. 1485; z późn. zm.).
  - Ustawa o zmianie ustawy o ochronie zdrowia psychicznego z dnia 23 lipca 2008 r. (Dz. U. z 2008 r. Nr 180 poz. 1108).
  - Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 sierpnia 2012 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz. U. z 30 sierpnia 2012 r., poz. 977)
  - Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 24 sierpnia 2010 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie sposobu prowadzenia przez publiczne przedszkola, szkoły i placówki dokumentacji przebiegu nauczania, działalności wychowawczej i opiekuńczej oraz rodzajów tej dokumentacji (Dz. U. z 2010 r. Nr 156, poz. 1047).
  - Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 listopada 2010 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych oraz niedostosowanych społecznie w przedszkolach, szkołach i oddziałach ogólnodostępnych lub integracyjnych (Dz. U. Nr 228 poz. 1490 z późn. zm.).
  - Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 listopada 2010 r. w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych, w tym publicznych poradni specjalistycznych (Dz. U. Nr 228; poz. 1488).
  - Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 listopada 2010 w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno – pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz. U. Nr 228; poz. 1487).
  - Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 18 sierpnia 2015 r. w sprawie zakresu i form prowadzenia w szkołach i placówkach systemu oświaty działalności wychowawczej, edukacyjnej, informacyjnej i profilaktycznej w celu przeciwdziałania narkomanii.
6. Programy narodowe i krajowe:
  - Narodowy Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (2011 – 2016)
  - Krajowy Program Przeciwdziałania Narkomanii (2011 – 2016)
  - Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie (2006 – 2016)
7. Akty szkolne:
  - Statut Szkoły Podstawowej z Oddziałami Integracyjnymi nr 1 w Sopocie.
  - Plan pracy dydaktyczno – wychowawczo – opiekuńczej szkoły.

I Założenia programu

W szkole uczeń usytuowany jest w centrum działalności szkolnej, a nauczyciel i uczeń są pierwszoplanowymi podmiotami działalności edukacyjnej. Kompetencje wymagane od nauczyciela – wychowawcy obejmują pełen zakres umiejętności niezbędnych dla realizatora profilaktyki. Każdy dobry wychowawca jest więc jednocześnie kompetentny w realizacji większości zadań profilaktycznych, głównie na poziomie pierwszorzędowym.

Pozytywne relacje z dorosłymi, np. nauczycielem, więź z nim i ze szkołą, umiejętności wychowawcze nauczycieli, powodzenie w nauce są czynnikami chroniącymi przed uzależnieniami. Program profilaktyczny uwzględniający naukę umiejętności psychologicznych, przekazywanie i budowanie wartości, norm moralnych i społecznych jest zintegrowany z programem wychowawczo – opiekuńczym szkoły.

Działania profilaktyczne mają zapobiegać niepożądanym zjawiskom w rozwoju dzieci. Muszą być planowe i uwzględniać wczesną profilaktykę, mającą na celu promocję zdrowego stylu życia oraz opóźnienie wieku inicjacji stosowania używek.

Terenem realizacji wczesnych działań profilaktycznych jest głównie szkoła.

Realizatorami profilaktyki są wszyscy nauczyciele szkoły, stanowiący pozytywne wzorce, wspierani przez specjalistów.

Najważniejsze działania szkoły w zakresie profilaktyki to:

- stwarzanie przyjaznego klimatu (dobra komunikacja, osobowe relacje między nauczycielami i uczniami, udzielanie emocjonalnego wsparcia dzieciom i młodzieży, szczególnie w trudnych dla nich sytuacjach);
- budowanie dobrych relacji z rodzicami i pozyskiwanie ich jako sojuszników w realizacji działań wychowawczych i profilaktycznych, prowadzonych przez nauczycieli;
- pomoc uczniom mającym trudności w nauce;
- wczesne rozpoznawanie uczniów z grup ryzyka i kierowanie ich do pedagoga lub psychologa w celu przeprowadzenie wstępnej diagnozy;
- kierowanie uczniów z problemami (w porozumieniu z rodzicami) do poradni psychologiczno-pedagogicznej lub innej instytucji udzielającej specjalistycznej pomocy;
- udzielanie uczniom i rodzicom informacji o specjalistycznej pomocy poza szkołą;
- systematyczne szkolenie się kadry pedagogicznej w zakresie umiejętności wychowawczych.

II. Diagnoza

Prowadzenie działań profilaktycznych w szkole jest poprzedzone diagnozą - rozpoznaniem obecnego stanu: zagrożenia niepożądanymi zjawiskami w rozwoju uczniów szkoły.

1. Diagnozę opracowano w oparciu o :

- analizę ankiet dotyczących „Bezpieczeństwa w sopockich szkołach” przeprowadzonych wśród nauczycieli, rodziców oraz uczniów
- obserwację zachowań uczniów w czasie zajęć i przerw
- analizę dokumentacji szkolnej
- informacje nauczycieli o bieżących problemach wychowawczych
- indywidualne rozmowy z uczniami
- analizę wytworów i prac uczniów
- rozmowy z rodzicami
- informacje od instytucji współpracujących ze szkołą
- opinie uczniów.

Diagnoza środowiska szkolnego wskazała mocne i słabe strony Szkoły w zakresie realizacji funkcji wychowawczej, dzięki czemu możliwe stało się określenie celów i obszarów działań profilaktycznych.

Mocne strony Szkoły:

- Sprawnie działający system informowania rodziców o sukcesach i porażkach oraz problemach szkolnych ich dzieci.
- Sprawiedliwy, zachęcający do nauki system oceniania, stosowanie się nauczycieli do wymagań związanych z ocenianiem i promowaniem zawartych w Statucie szkoły oraz innych dokumentach oświatowych.
- Stosowanie przez nauczycieli pozytywnych oddziaływań wychowawczych, motywujących i wzmacniających poczucie wartości wychowanków, m. in. indywidualne rozmowy z uczniami, promowanie „pozytywnych wzorów” oraz włączania dzieci do wspólnych działań na rzecz innych przy systematycznej współpracy z rodzicami.
- Bogata oferta zajęć pozalekcyjnych, stwarzająca uczniom możliwości rozwijania zainteresowań.
- Uczniowie starają się konstruktywnie rozwiązywać konflikty; w trudnych sytuacjach wiedzą, u kogo szukać pomocy.
- Potrafią rozplanować dzień uwzględniając czas na naukę, wypoczynek czynny i bierny.
- Posiadają umiejętności prawidłowej reakcji w sytuacji zagrożenia.
- Systematycznie realizują obowiązek szkolny i osiągają sukcesy na miarę swoich możliwości.

2. Przeprowadzona analiza wskazuje na istnienie następujących problemów wymagających działań profilaktycznych:

- ✓ Niewystarczające umiejętności interpersonalne uczniów przejawiające się w nieprawidłowych relacjach pomiędzy niektórymi dziećmi, tj : w dokuczaniu, braku dyscypliny na lekcji, aroganckim zachowaniu, prowokowaniu do bójek.
- ✓ Niska motywacja do nauki niektórych dzieci (widoczna w braku systematyczności i pilności, w nieprzygotowywaniu się, małej aktywności na lekcjach, w słabym zainteresowaniu treściami podawanymi przez nauczycieli w czasie zajęć, w niskich ocenach – nieadekwatnych do potencjalnych możliwości uczniów).
- ✓ Niska samoocena części uczniów, problemy emocjonalne.
- ✓ Mała świadomość odpowiedzialności za wulgaryzmy i epitety używane w Internecie oraz kontakcie bezpośrednim.

Po przeprowadzonej analizie nasuwają się następujące wnioski, zalecenia do dalszej pracy profilaktycznej:

- ✓ Bardziej promować właściwe zachowania uczniów;
- ✓ Zwracać każdorazowo uwagę na niewłaściwe zachowania uczniów;
- ✓ Wśród rodziców szerzyć wiedzę dotyczącą stosowanych w szkole form i metod pomocy uczniom i zapobiegania przemocy i agresji;
- ✓ Ulepszyć sposób dyżurowania podczas przerw mający na celu zmniejszenie niewłaściwych zachowań;
- ✓ Realizować zajęcia mające na celu podniesienie samooceny wśród uczniów;
- ✓ Utrwalać wśród uczniów właściwe zachowania, uczyć empatii, kultury osobistej.

III. CELE SZKOLNEGO PROGRAMU PROFILAKTYKI PRZECIWDZIAŁANIA ZACHOWANIOM AGRESYWNYM

CELE OGÓLNE

1. Zmniejszenie liczby zachowań agresywnych i przemocy.
2. Inicjowanie i wzmacnianie czynników chroniących, sprzyjających prawidłowemu rozwojowi i zdrowemu życiu.
3. Kształtowanie umiejętności społecznych.

CELE SZCZEGÓLNE

1. Dostarczenie wiedzy na temat praw człowieka, dziecka i ucznia oraz procedur postępowania w przypadku łamania zasad społecznych.
2. Tworzenie warunków różnorodnej aktywności uczniów na terenie szkoły:
  - rozwijanie indywidualnych zainteresowań uczniów,
  - uświadamianie uczniom mocnych stron,
  - wskazywanie właściwych wzorców zachowań,
  - rozwijanie umiejętności rozpoznawania i nazywania swoich uczuć i emocji.
  - pomoc uczniom w przezwyciężaniu trudności.
3. Kształcenie umiejętności rozwiązywania konfliktów oraz radzenia sobie z przemocą.
  - uświadomienie uczniom czym jest agresja i przemoc oraz jak sobie z nimi radzić,
  - walka z wulgaryzmami, troska o kulturę słowa,
  - kształtowanie umiejętności asertywnych,
  - Budowanie poczucia własnej wartości i wiary w siebie oraz akceptacji innych poprzez tworzenie właściwych relacji z rówieśnikami i najbliższym otoczeniem.
4. Rozwijanie umiejętności współżycia społecznego.
  - kształtowanie wrażliwości uczniów na potrzeby innych,
  - wzmacnianie więzi między uczniami w klasie i w szkole.
  - integrowanie społeczności szkolnej.

Cele są realizowane przez:

- udział w programach informacyjno – edukacyjnych,
- realizację programów profilaktyki agresji,
- udział w zajęciach alternatywnych.

V STRUKTURA, REALIZATORZY I ODBIORCY PROGRAMU

Program skierowany jest do uczniów. W trakcie jego realizacji placówka współpracować będzie także z takimi instytucjami jak : Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna, Policja, Straż Miejska, Sąd Rodzinny i Nieletnich, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Parafie

V Obszary działań

Działania z zakresu programu profilaktyki zachowań agresywnych będą obejmowały cztery obszary:

1. Ogólnowychowawczy:

- Funkcjonowanie społeczne i komunikacja interpersonalna.
- Rozwijanie uzdolnień i zagospodarowanie czasu wolnego.
- Niepowodzenia szkolne.
- Agresja.

2. Zdrowie:

- Higiena osobista.
- Aktywny wypoczynek.
- Zdrowe odżywianie.

Działania w poszczególnych obszarach będą realizowane w ramach:

- godzin wychowawczych,
- nauczania różnych przedmiotów,
- kół przedmiotowych,
- zajęć pozalekcyjnych,
- zajęć świetlicowych,
- spotkań z rodzicami,
- Rad Pedagogicznych,
- wycieczek szkolnych,
- wyjść poza teren szkoły.

W realizacji programu uczestniczyć będą:

- uczniowie
- nauczyciele
- rodzice

Działania skierowane do uczniów:

1. Zapoznanie uczniów z obowiązującymi regulaminami:

- Zapoznanie uczniów na godzinach wychowawczych ze Statutem, WZO, Programem Wychowawczym, Programem Profilaktyki Przeciwdziałania Zachowaniom Agresywnym;
- Zapoznanie uczniów z procedurami postępowania w sytuacji zagrożenia dzieci i młodzieży przestępczością i demoralizacją;

3. Propagowanie zdrowego stylu życia.

- Zachęcanie uczniów do udziału w akcjach profilaktycznych, programach, projektach propagujących zdrowy styl życia.
- Tworzenie plakatów i gazetek tematycznych.
- Organizowanie zajęć propagujących zdrowe odżywianie, ruch na świeżym powietrzu.

Działania skierowane do rodziców:

1. Informowanie rodziców o pracach szkoły.

- Zapoznanie ze: Statutem Szkoły (w tym z WZO), Programem Wychowawczym, Programem Profilaktyki – dokumenty dostępne na stronie internetowej szkoły.
- Organizowanie Dni Otwartych Szkoły.

2. Informowanie rodziców o funkcjonowaniu dziecka w szkole.

- Informowanie o wynikach w nauce i zachowaniu na zebraniach z rodzicami,
- Indywidualne spotkania z wychowawcą i pedagogiem,
- Informacje pisemne do rodziców poprzez e-dziennik między szkołą i domem.

3. Współpraca z rodzicami.

- Włączenie rodziców do organizacji imprez szkolnych.
- Systematyczna współpraca z Radą Rodziców.
- Organizowanie warsztatów dla rodziców w ramach pedagogizacji, np. „Szkoła dla Rodziców”.

Działania skierowane do nauczycieli:

1. Propagowanie kursów i szkoleń w ramach WDN.
  - informowanie o kursach i szkoleniach w pokoju nauczycielskim oraz na szkolnej platformie e – lerningowej, Librusie.
2. Organizacja szkoleń i warsztatów ze specjalistami instytucji współpracujących ze szkołą.
3. Udział w programie „Indywidualni.pl”.
4. Pozyskiwanie i udostępnianie literatury dotyczącej profilaktyki agresji w bibliotece szkolnej.

Działania alternatywne:

1. Praca w organizacjach i stowarzyszeniach działających w szkole,
  - Działalność Samorządu Uczniowskiego,
  - ZHP,
  - Akademia Przyszłości stowarzyszenia „Wiosna”,
2. Promocja zdrowego stylu życia
  - konkursy, akcje, kampanie dotyczące zdrowego stylu życia,
  - filmy, gazetki tematyczne,
  - imprezy sportowe propagujące zdrowy styl życia.
4. Organizacja imprez masowych:
  - Wyjścia na spektakle filmowe, koncerty muzyczne, wystawy,
  - Wycieczki klasowe,
  - Imprezy organizowane przez SU,
  - Organizacja imprez zgodnie z Kalendarzem Imprez Szkolnych,
  - Festyn Rodzinny.
5. Organizacja, propagowanie olimpiad, konkursów i zawodów interdyscyplinarnych:
  - Udział w zawodach sportowych,
  - Udział w konkursach, olimpiadach interdyscyplinarnych, przedmiotowych.

VI. Zadania nauczycieli:

1. Promują zdrowy styl życia i wartościowe formy spędzania wolnego czasu.
2. Utrzymują osobowe relacje z uczniami (indywidualne rozmowy).
3. Konstruktywnie współpracują z gronem pedagogicznym oraz pozostałymi pracownikami szkoły.
4. Doskonają się osobowościowo.
5. Dostrzegają indywidualność dziecka, indywidualizują oddziaływanie.
6. Dbają o pozytywne relacje z rodzicami, potrafią pozyskać rodziców do współpracy.
7. Doskonają się zawodowo.

Zadania rodziców:

1. Utrzymują systematyczny kontakt ze szkołą i szeroko rozumianym środowiskiem dziecka.
2. Aktywnie współpracują ze szkołą, dzieląc odpowiedzialność za podejmowane wspólnie oddziaływania profilaktyczno – wychowawcze i opiekuńcze.
3. Zdobywają wiedzę na temat potrzeb dzieci, zagrożeń wieku dojrzewania oraz sposobów wspierania ich rozwoju.
4. Stanowią wzór osobowy – model dla dziecka.
5. Dbają o dobry kontakt z dzieckiem.

VII. Planowane efekty działań:

1. Pozyskanie rodziców do aktywnej współpracy.
2. Zastąpienie agresji pozytywnymi zachowaniami.
3. Nabycie umiejętności samodzielnego rozwiązywania konfliktów przez uczniów.
4. Podniesienie poziomu poczucia bezpieczeństwa w szkole.

5. Wzrost kompetencji nauczycieli i rodziców w zakresie radzenia sobie w trudnych sytuacjach wychowawczych.
6. Wzrost poczucia własnej wartości, umiejętność dokonania samooceny.
7. Poprawa kultury zachowań i kultury języka.
8. Wypracowanie umiejętności organizowania czasu wolnego.
9. Podniesienie poziomu świadomego korzystania z Internetu i telewizji.

VIII. Ewaluacja

Ewaluacja programu dokonana będzie pod koniec roku szkolnego 2016/2017.

Formy ewaluacji:

- rozmowy z uczniami,
- rozmowy z rodzicami,
- analiza dokumentów,
- ankiety,
- obserwacja i ocena zachowań uczniów.

Uchwałą Rady Pedagogicznej z dnia 08.09.2016 r. program został zatwierdzony do realizacji w roku szkolnym 2016/2017.

Załączniki:

1. Działania skierowane na uczniów w świetlicy szkolnej mające na celu przeciwdziałanie agresywnym zachowaniom.
2. Tematyka zajęć profilaktycznych dla uczniów klas IV – VI opracowana przez zespół ds profilaktyki.
3. Tematyka zajęć profilaktycznych w klasach I – III opracowana jw.
4. 10 zasad przeciwdziałania przemocy.

Pomocne pozycje książkowe i programy w realizacji treści profilaktycznych:

- 1.A. Kołodziejczyk, E. Czerniewska- „ Spójrz inaczej” część I i II
- 2.Kołodziejczyk, E. Czerniewska, T. Kołodziejczyk - „ Spójrz inaczej na agresję”
- 3.M. Chomoczyńska- Miliszkievicz, D. Pankłowska- „ Polubić szkołę”
- 4.Program „UNPLUGGED”
- 5.Program „Bezpieczny Internet”
- 6.Joanna Szymańska „Programy profilaktyczne. Podstawy profesjonalnej profilaktyki.” (ORE)
- 7.Anna Borkowska, Joanna Szymańska, Marta Witkowska „ Przeciwdziałanie agresji i przemocy w szkole. Poradnik dla nauczycieli.” (ORE)
- 8.T. Garstka „Zapobieganie agresji w szkole” (ORE)
- 9.T. Garstka „Postawy i oddziaływania dorosłych w przeciwdziałaniu przemocy rówieśniczej” (ORE)
10. W. Polesza „Klimat społeczny szkoły”

Opracowała
Elżbieta Żyluk

Działania skierowane na uczniów w świetlicy szkolnej, mające na celu przeciwdziałanie agresywnym zachowaniom

1. Ustalenie reguł zachowania się podczas zajęć w świetlicy szkolnej (kontrakt „Bezpieczna świetlica”).

Omówienie regulaminu świetlicy z uczniami. Rodzice i dzieci dostają zasady obowiązujące w świetlicy wydrukowane tak, aby można je było omówić również w domu.

2. Monitorowanie zachowań uczniów poprzez obserwacje, rozmowy, interwencje.

Indywidualne rozmowy z uczniami.

3. Wdrażanie do świadomego przeżywania ciszy z wykorzystaniem „Kotysanek słodkich snów”

Zajęcia artystyczne zwracające uwagę na to jak ważna jest cisza i harmonia w codziennym życiu.

4. Stwarzanie sytuacji zabawowych mających na celu integrację całej grupy:

- gry i zabawy przeciwko agresji
- zbiorowe prace plastyczne
- konkursy
- turnieje

Organizowanie quizów, których tematyka nawiązuje do przeciwdziałania agresji.

Uczniowie przygotowują scenki typu drama.

Gry zespołowe, w których współpracować musi cała grupa, aby osiągnąć sukces.

5. Współpraca z rodzicami (konsultacje indywidualne).

6. Kontrakt „Spokojna Świetlica”:

- a) W świetlicy zachowujemy się tak, aby każdy czuł się dobrze.
- b) Gry i zabawy ruchowe mające na celu zmniejszenie napięcia.
- c) Wszelkie nieporozumienia rozwiązujemy z wychowawcą poprzez rozmowę.
- d) Bawimy się wspólnie, biorąc pod uwagę zainteresowania i umiejętności kolegów. Uczniowie opowiadają o swoich zainteresowaniach, pasjach, hobby.
- e) Nie rywalizujemy ze sobą, staramy się wzajemnie sobie pomagać.
- f) Mówimy do siebie cichym i spokojnym głosem.

7. Ćwiczenia językowe mające na celu zwrócenie uwagi na to, jak się wzajemnie komunikujemy.

Używamy słów: proszę, dziękuję przepraszam. Dobre maniery to się opłaca! Zasady Savoir vivre.

Wszyscy razem dbamy o gry i zabawki. Uświadomienie uczniom odpowiedzialności za dobro wspólne. Jestem odpowiedzialny za to, co znajduje się w świetlicy.

Zespół wychowawców świetlicy szkolnej

**PROGRAM DZIAŁAŃ PROFILAKTYCZNO-WYCHOWAWCZYCH PRZECIWKO AGRESJI
REALIZOWANY W ROKU SZKOLNYM 2016/17 W KLASACH IV – VI**

Lp.	Temat	Termin	Forma realizacji
1.	Wartość życia i zdrowia	IX/X	godz. wychowawcza
2.	Co to jest agresja i dlaczego należy jej unikać?	cały rok	godz. wychowawcza
3.	Dlaczego powinno dbać się o piękno języka, którym się komunikujemy z innymi?	cały rok	język polski
4.	Jakie są pozawerbalne formy komunikacji interpersonalnej? Kiedy i w jaki sposób wykorzystujemy pozawerbalny język komunikacji?	I semestr	godz. wychowawcza
5.	Co to jest empatia? Jak można zostać człowiekiem empatycznym?	cały rok	godz. wychowawcza
6.	Czym jest odpowiedzialność? Co to znaczy, że ktoś jest odpowiedzialny? Od kiedy jesteśmy odpowiedzialni?	cały rok	WDŻ
7.	W jaki sposób rozpoznajemy, że ktoś nas kocha? Co znaczy słowo miłość? Jakie znamy rodzaje miłości?	XI	WDŻ
8.	Co to są normy, zasady, reguły i czemu służą? Dlaczego należy przestrzegać norm?	cały rok	godz. wychowawcza
9.	Co to jest sumienie i jaką pełni funkcje? Dlaczego ważna jest dbałość o rozwój samokontroli?	I semestr	religia/etyka
10.	W jaki sposób inni ludzie kontrolują nasze zachowanie? Jaki jest sens takiej kontroli, czemu ona służy?	cały rok	godz. wychowawcza
11.	Co to jest asertywność? Jak możemy ćwiczyć się w asertywności? Kiedy występuje agresja, a kiedy asertywność?	II semestr	warsztaty PPP+pedagog
12.	Dlaczego potrzebni są nauczyciele? Co daje nam kontakt z nauczycielami?	II semestr	religia/etyka
13.	Czego możemy się nauczyć obserwując żywioły, np. ogień, wicher, wodę? Co to są niekontrolowane emocje i jak można je kontrolować?	II semestr	WDŻ
14.	Co daje nam możliwość współdziałania z innymi? Zaplanować zadanie wymagające współpracy z innymi i zrealizować je.	cały rok	godz. wychowawcza
15.	Kiedy potrzebna jest, a kiedy przeszkadza rywalizacja?	II semestr	godz. wychowawcza
16.	W jaki sposób możemy okazywać komuś szacunek? Kto jest godzien szacunku i dlaczego?	XII	religia/etyka
17.	Co to jest dobro wspólne? Dlaczego należy szanować i dbać o wyposażenie szkoły? Ustalić wspólne zasady dbania o wyposażenie szkoły.	cały rok	religia/etyka

18.	Dlaczego nie należy zabierać cudzej własności? W jaki sposób można pomóc osobom, które mają złą sytuację materialną?	I i II semestr	warsztaty p. Mróz, kl.4 i 5
19.	W jakich działaniach człowiek może rozładować swoją złość, gniew? Podać przykłady takich zachowań, które z nich są naganne, a które nie?	cały rok	godz. wychowawcza
20.	Moje ulubione zajęcia w czasie wolnym od nauki? Co zyskuję dzięki tym zajęciom?	VI	godz. wychowawcza
21.	Co możemy zrobić, aby być prawdomównymi? Dlaczego dzieci i młodzież kłamią? Jakie mogą być skutki kłamstwa? Podać przykłady z życia wzięte.	III	religia/etyka
22.	Dlaczego pomagamy innym? Czy każdy może pomagać? Co dają nam ludzie starsi i chorzy? Co my możemy dla nich zrobić?	IV	religia/etyka
23.	W jaki sposób mogę okazywać życzliwość i serdeczność innym ludziom i sobie?	cały rok	WDŻ
24.	Bezpieczny Internet	cały rok	godz. wychowawcza, pedagog szkolny

Źródło: prof. prof. Krystyna Ostrowska i Janusz Surzykiewicz „Zachowania agresywne w szkole”. CMPPP, Warszawa 2005.

Tematyka zajęć profilaktyczno - wychowawczych w klasach I – III

Klasa I

1. Komu mogę zaufać/powiedzieć?
2. Jak zachowywać się wobec obcych?
3. Nasze emocje (rozumienie uczuć i ich okazywanie).
4. Co to jest złość?
5. Jestem ważny (umiem, potrafię, wiem, lubię).
6. Moje zainteresowania, czas wolny.
7. Gdy mam problem, kłopot, zmartwienie to ...
8. Mam prawo do ... (odmawianie).

Klasa II

1. Co to jest przyjaźń (kolega, przyjaciel, znajomy).
2. Wszyscy jesteśmy różni, lecz tak samo ważni.
3. Gdy mam problem to ...
4. Odmawianie (uświadomienie dzieciom tego, że w niektórych sytuacjach trzeba powiedzieć „nie”).
5. Jestem ostrożny wobec obcych.
6. Jak bezpiecznie korzystać z internetu i urządzeń komunikacji elektronicznej (telefon komórkowy, tablet, komputer itp.).
7. Jak radzić sobie ze złością.

Klasa III

1. Nasze prawa :
  - co to jest „poszanowanie prawa”,
  - co oznacza „egzekwowanie prawa”,
  - każdy ma prawo do szacunku.
2. Bezpieczne korzystanie z internetu (smartfonu, tabletu itp.).
3. Kogo proszę o pomoc, gdy mam problem?
4. Różnimy się, ale ... (prawa, zainteresowania, tolerancja).
5. Gdy widzę coś złego to ... (reagowanie na przejawy agresji, znęcania się, izolowania innych).
6. Sposoby na złość (nauka odreagowania, radzenie sobie z trudnymi emocjami, mówienie o swojej złości).

10 zasad przeciwdziałania przemocy

1. Reagowanie na najmniejszy przejaw agresji – nie wolno traktować zachowań agresywnych jak „normalne w tym wieku”, „chłopcy tak się zachowują”, „ojej, ale z tego Tomka ofierma”...
2. Osobiste, fizyczne potwierdzanie głoszonych prawd – należy dbać o to, by nie być postrzeganym jako osoba, która tylko mówi, ale jako osoba, która wierzy w to, co mówi, a co najważniejsze, pilnuje, by działa się tak, jak powiedziała. „Koniec bijatyki”, „Nie chcę więcej tego słyszeć”.
3. Bezwzględnie rozdzielamy strony – najlepiej nie tylko fizycznie, ale również zakazujemy bezpośredniego kontaktu werbalnego.
4. Natychmiast określamy granice – nie możemy w żadnym wypadku dopuścić do tego, by któraś ze stron próbowała nam grozić – to my jesteśmy od tego, żeby ustalać reguły i mamy prawo je egzekwować.
5. Przekazujemy jednoznaczną ocenę stwierdzonych faktów – „Postąpiłeś źle. Zabraniam ci tak postępować. Tu się tak nie robi”. W żadnym wypadku nie możemy jednak komentować, ani tym bardziej moralizować.
6. Musimy zgromadzić jak najwięcej obiektywnych faktów – określić przyczynę, bezpośredni powód, potencjalnych sprzymierzeńców. To nie jest łatwe, należy przede wszystkim unikać osobistego zaangażowania, zawierzenia pierwszemu wrażeniu i skłonności do subiektywnej oceny.
7. Nie możemy pozwolić uciec żadnej ze stron – „Wróć! Najpierw powiedzcie, o co wam poszło, a dopiero potem pójdziecie”.
8. **Należy poważnie traktować wszelkie przejawy agresji** – „Widzę, że biliście się naprawdę”, „Popatrz, jak on się boi”, „Ta rana jest prawdziwa”. W żadnym wypadku nie można bagatelizować. Ważne, żeby podkreślać, że strona skrzywdzona jest człowiekiem i ma takie same prawa jak inni.
9. Należy wyciągać konsekwencje – reakcja na zło nie może być tylko czczą pogroźką, muszą za nią iść konkretne cele, najlepiej zorientowane na zadośćuczynienie skrzywdzonemu.
10. Należy pilnie obserwować strony po ustąpieniu agresji. Trzeba być w bezpośrednim kontakcie z osobami zdarzenia tak długo, aż stwierdzimy, że wszyscy pojęli, co się stało. Należy zrobić wszystko, żeby nie dopuścić do kolejnych starć.

